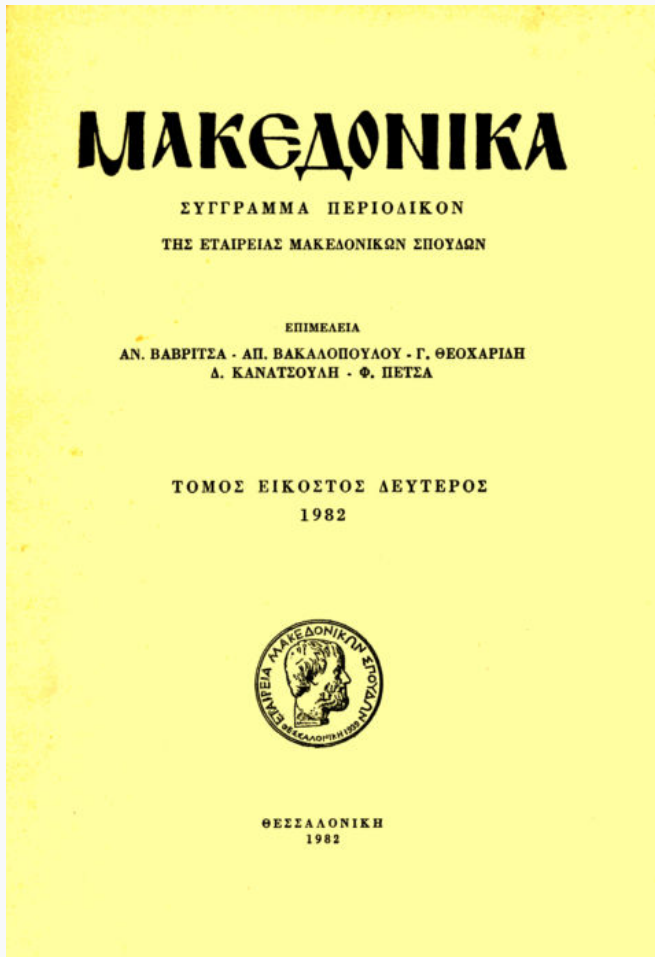

Μακεδονικά

Τόμ. 22, Αρ. 1 (1982)

Μια "συντεχνία" αγιογράφων του 19ου αιώνα από την Κολακιά

Δέσποινα Ευγενίδου

doi: [10.12681/makedonika.520](https://doi.org/10.12681/makedonika.520)

Copyright © 2014, Δέσποινα Ευγενίδου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ευγενίδου Δ. (1982). Μια "συντεχνία" αγιογράφων του 19ου αιώνα από την Κολακιά. *Μακεδονικά*, 22(1), 180–204. <https://doi.org/10.12681/makedonika.520>

ΜΙΑ «ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ» ΑΓΙΟΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΛΑΚΙΑ¹

Είναι γνωστή η δραστηριότητα των Κολακιωτών ζωγράφων στην Κεντρική κυρίως Μακεδονία σ' όποιους έχει τύχει να έχουν σχέση μ' αυτό το χώρο. Η έρευνα αυτή δέν είναι πλήρης. Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια των εργασιών της 9ης Έφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Προέρχονται από τους νομούς Κιλκίς, Θεσσαλονίκης, Πιερίας, χωρίς να έχουν ερευνηθεί όλες οι εκκλησίες αυτών των νομών. Εικόνες με ύπογραφη αυτών των ζωγράφων μαρτυρούνται και στη Χαλκιδική².

Κριτήριο καταγραφής των εικόνων στους καταλόγους, που ακολουθούν, ήταν η ύπογραφη των ζωγράφων και καταγράφηκαν με χρονολογική σειρά. Μετά τη συγκέντρωση των ύπογραφών προέκυψαν με αρκετή βεβαιότητα τρεις οικογένειες ζωγράφων, ή μία οικογένεια με δύο γενιές. Η δραστηριότητα αυτών των οικογενειών καλύπτει περίοδο 86 χρόνων. Η παλαιότερη ύπογραφη είναι του 1813, του Μαργαρίτη Λάμπου στο Χορτιάτη, και η νεώτερη το 1899, του Μητάκου Χατζησταμάτη στην Παναγούδα Θεσσαλονίκης.

Α. Η παλαιότερη οικογένεια είναι η οικογένεια Λάμπου. Φαίνεται να υπάρχουν τρία άδέρφια, ο Μαργαρίτης, ο Δημήτριος και ο Κωνσταντίνος, των οποίων η δραστηριότητα καλύπτει σχεδόν το πρώτο μισό του 19ου αι., 1813-1850 (βλ. σ. 204).

1. Ο Μαργαρίτης Λάμπου δουλεύει το 1813 στο Χορτιάτη, το 1820 στην Παναγούδα, το 1845 και 1846 στο Κιλκίς, το 1832 στη Γρίβα Κιλκίς όπου ξαγυρίζει το 1845.

2. Ο Δημήτριος Λάμπου δουλεύει το 1838, το 1847 και το 1849 στον Προφήτη Ήλία Κολινδρού, το 1839-40 στα Βασιλικά, το 1843-44 στην Ύπαντη. Υπάρχει επίσης σε μία εικόνα της συλλογής Φέσσα του 1836 ή ύπογραφη ΔΛ. Η τεχνοτροπία δικαιολογεί την απόδοση της εικόνας στο Δημήτριο Λάμπου.

3. Ο Κωνσταντίνος Λάμπου εργάζεται το 1840 στο Χορτιάτη μαζί με

---

1. Ευχαριστώ τους συναδέλφους Θ. Παπαζώτο, Άρη Μέντζο και Ι. Παπάγγελο για τη βοήθεια και τις πληροφορίες τους. Τα σχέδια είναι της αρχιτέκτονος Γ. Σκορδαλή.

2. Ι. Παπάγγελο, «Πρώτο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης», Αθήνα 1981, σ. 70.

τόν άδερφό του Μαργαρίτη, τό 1844 στήν Ύπαπαντή Θεσσαλονίκης, τό 1874 πάλι στό Χορτιάτη και στόν Κολινδρό.

Τό 1859 ύπάρχουν οί ύπογραφές δύο άλλων ζωγράφων τοῦ Ἀθανασίου Μαργαρίτη και τοῦ Σταυράκη Μαργαρίτη από την Κολακιά. Τό σχετικά σπάνιο πατρόνυμο, ή χρονολογία δράσης τους και ό τόπος καταγωγής τους μάς αφήνουν νά υποθέσουμε με άρκετή πιθανότητα ότι πρόκειται για τοῦς γιοῦς τοῦ Μαργαρίτη Λάμπου.

4. Ὁ Ἀθανάσιος Μαργαρίτης δουλεύει τό 1850 στή Γρίβα Κιλκίς στήν ἴδια ἐκκλησία με τόν πατέρα του, τό 1853 στό Μελισσουργό και τό 1859 μαζί με τόν άδερφό του Σταυράκη στό Βαφειοχώρι.

5. Ὁ Σταυράκης Μαργαρίτης τό 1859 στό Βαφειοχώρι και τό 1862 βρίσκεται στόν Κολινδρό μαζί με την ύπόλοιπη κουμπανία.

6. Ὁ Νικόλαος Κωνσταντίνου ἐργάζεται τό 1862 στόν Κολινδρό μαζί με τοῦς άλλους Κολακιώτες κι ἐπιστρέφει στήν ἴδια ἐκκλησία τό 1876. Με μεγάλη πιθανότητα μπορεί νά θεωρηθεῖ γιός τοῦ Κωνσταντίνου Λάμπου.

Β. Ἡ οἰκογένεια Χατζησταμάτη ἀποτελεῖται από τρία άδέρφια τό Δημήτριο, τό Μητάκο και τό Ντάκο. Ὁ Δημήτριος ἐμφανίζεται σέ τέσσερις ύπογραφές μαζί με τά άδέρφια του. Ὑπάρχουν δηλ. τρεῖς ύπογραφές: «Διά χειρός Δημητρίου και Ντάκου τῶν αὐταδέρφων ζωγράφων ἐκ Κολακιάς» και μία ύπογραφή «Δημητρίου και Μητάκου τῶν αὐταδέρφων ζωγράφων». Ὁ Δημήτριος και ό Μητάκος ἐργάζονται ανεξάρτητα, για τόν Ντάκο ἔχουμε μόνο μία πληροφορία τό 1862¹.

7. Ὁ Δημήτριος Χατζησταμάτης ζωγραφίζει στόν Κολινδρό ὅτá 1854, στή Λητή τό 1855 και 1856, στή Χαλκιδική τό 1858 και 1864, ξαναγυρίζει στόν Κολινδρό από τό 1860, '62, '64, '68-71, '75, στή Θεσσαλονίκη τό 1860, στό Αἰγίνιο τό 1875. Τό 1880 ό ζωγράφος μένει πιά στή Θεσσαλονίκη και ύπογράφει ὡς Δημήτριος Ζωγράφος στήν εἰκόνα τῆς Σταύρωσης πού ἀνήκει στήν ἐγγονή του Βικτωρία Κοτζαμάνη, μητέρα τοῦ συνάδελφου Ἄρη Μέντζου, στόν ὁποῖο ὀφείλω ὄλες τίς σχετικές πληροφορίες για τόν προπάπο του. Τό ἐργαστήριό του βρισκόταν στό ἰσόγειο τοῦ διώροφου σπιτιοῦ του, στό δρόμο πού ὄδηγοῦσε από την Ἐγνατία στήν ἐκκλησία τῆς Ὑπαπαντῆς. σχεδόν στή δεξιά πλευρά τοῦ προαύλιου τῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖ ἔπαιρνε τίς παραγγελίες και πουλοῦσε τίς εἰκόνες, ὅπως οί σύγχρονοι μας άγιογράφοι πού ἔχουν τά ἐργαστήριά τους, ὄχι μακριά από την Ὑπαπαντή, ἐπί τῆς Ἐγνατίας. Ὁ Δημήτριος πρέπει νά πέθανε πρὶν από τό 1909, σύμφωνα με τίς πληροφορίες τῆς οἰκογενείας του. Τό 1905 βρίσκουμε τό ὄνομά του στίς πράξεις τῆς Ἀρχιερατικῆς ἐπιχορηγήσεως τῆς Ὑπαπαντῆς ὡς

1. Ὁ.π.

«Δημήτριος Χατζησταματίου Ζωγράφος Κουλακιά», όταν εφημέριος τῆς ἐκκλησίας ἦταν ὁ Παπα-Κωνσταντῖνος (Ἀρχεῖο Μητροπόλεως).

8. Ὁ Μητάκος δουλεύει ἀπὸ τὸ 1862 στὸν Κολινδρὸ, ἐπίσης τὸ 1863, '64, '68, '69, στὴ Λητὴ τὸ 1877, ἐπιστρέφει στὸν Κολινδρὸ τὸ 1878, '82, '85, '87, στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 1894, '95, '99 στὶς ἐκκλησίες τῆς Ὑπαπαντῆς, Παναγοῦδας, Ἄγ. Ἀθανασίου. Ἡ σχέση μετὰ τὴ Θεσσαλονίκη πρέπει νὰ εἶναι παλαιότερη, γιατί ὑπογράφει τὸ 1885 στὸν Ἄγ. Ἀθανάσιο Κολινδρῶ, «χειρ Μητάκου Χατζησταμάτη ἐκ Θεσσαλονίκης». Ἴσως ἀπὸ τότε νὰ χρονολογεῖται ἡ ἐγκατάστασή του στὴν πόλη. Στὰ μητρώα τοῦ σύγχρονου χωριοῦ Πύργος (Κολακιά, Χαλάστρα), σ. 233, ὑπάρχει ἡ οἰκογένεια Κωνσταντῖνου Χατζημητάκου, πιθανὸν ἕνα μέρος τῆς οἰκογενείας νὰ παραμένει στὸ χωριὸ τουλάχιστο μέχρι τὸ 1920.

Γ. Ἡ οἰκογένεια παπα-Κωνσταντῖνου. Ἔχουμε δύο ὑπογραφές μετὰ αὐτὸ τὸ πατρώνυμο, τὴ μία τὸ 1867 καὶ τὴν ἄλλη τὸ 1896. Παρὰ τὴ χρονικὴ διαφορά ὑπάρχει σοβαρὴ πιθανότητα οἱ δύο ζωγράφοι νὰ εἶναι ἀδέρφια.

9. Ὁ Ζήσης παπα-Κωνσταντῖνου δουλεύει τὸ 1867 στὸ Βαφειοχώρι, τὸ 1880 στὴν Κολακιά.

10. Ὁ Μιχαὴλ παπα-Κωνσταντῖνου τὸ 1896 στὸν Κολινδρὸ καὶ 1898 σὲ χωριὸ τῆς Χαλκιδικῆς¹.

Δὲ γνωρίζουμε ἂν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ζωγράφοι ἀνήκουν σὲ συντεχνία καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ νόμοι τῆς. Φαίνεται πάντως τὸ ἐπάγγελμα νὰ μένει στὴν οἰκογένεια, ὁ πατέρας διδάσκει τὸ γιό, ὁ μεγαλύτερος ἀδερφὸς τὸ μικρότερο. Οἱ ζωγράφοι δουλεύουν μεμονωμένα· ὅταν ὑπάρχει περισσότερη δουλειά, δουλεύουν δύο ἀδέρφια μαζί. Μόνο στὴν περίπτωσι τοῦ Κολινδρῶ ἔχουμε τὴν οἰκογένεια Χατζησταματῆ καὶ τὰ ξαδέρφια Σταυράκη Μαργαρίτη καὶ Νικόλα Κωνσταντῖνου νὰ δουλεύουν συγχρόνως τὴν ἴδια ἐποχὴ. Ἀνάλογοι εἶναι ἡ ὀργάνωσι τῶν Χιονιαδιτῶν ζωγράφων τῆς Ἡπειροῦ σὲ φάρες-οἰκογένειες².

Ἡ ἐντοπισμένη δράσι τους περιορίζεται στὴν κεντρικὴ Μακεδονία, στὴν περιοχὴ γύρω ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη: Χορτιάτης, Λητὴ, Βασιλικά, Μελισσουργός, στὴν περιοχὴ γύρω ἀπὸ τὸ Κιλκίς: Βαφειοχώρι, Γουμένισσα, Γρίβα καὶ στὴν περιοχὴ τοῦ Κολινδρῶ. Γιὰ τὴ δράσι τους στὴ Χαλκιδικὴ δὲν ἔχουμε πολλὰς πληροφορίες.

Ἡ θέση τῆς Κολακιάς (Πύργος, Χαλάστρα) κοντὰ στοὺς ποταμοὺς Ἀξιὸ καὶ Ἀλιάκμονα ἀνήκει σὲ μία εὐρύτερη περιοχὴ (Ρουμλούκι), ποὺ κατὰ παράδοσι ἔμεινε ἐλληνικὴ. Ἀπὸ τὸ 15ο αἰ. ἔχουμε πληροφορίες ὅτι τὸ χω-

1. Ὁ.π.,

2. Κ. Α. Μακρῆς, Χιονιαδίτες Ζωγράφοι, Ἀθήνα 1981, σ. 28.

ριό είναι χριστιανικό και πληρώνει κατ' άποκοπή φόρο στο βακούφι του Γαζή Έβρενός. Στα μέσα του 19ου αι. η Κολακιά έχει 286 σπίτια¹.

Είναι έδρα της επισκοπής Καμπανίας κι ανήκει στη Μητρόπολη Θεσσαλονίκης. Το 18ο αι. επίσκοπος είναι ο Θεόφιλος Καμπανίας εξ Ίωαννίνων², λόγιος κληρικός, οπαδός του διαφωτισμού· συναντιέται επανειλημμένα με τον Εύγένιο Βούλγαρη· διετέλεσε επίσκοπος Καμπανίας επί 48 χρόνια. Έζησε ανάμεσα στα χρόνια 1719-95, και ίδρυσε σχολείο στο χωριό³. Είναι μία δεσπόζουσα μορφή που πρέπει να έπηρέασε τη ζωή του χωριού. Στα μέσα του 19ου αι. το χωριό έχει σχολή άρρένων και παρθεναγωγείο με 4 δασκάλους και 200 μαθητές περίπου⁴.

Οι κάτοικοι του χωριού άσχολούνται με την άλιεία των οστρακοειδών, τουλάχιστον από το 18ο αι. μέχρι σήμερα, τα όποια μεταφέρουν και πουλούν στη Θεσσαλονίκη. Κατά τη διάρκεια της έλληνικής επανάστασης άναγκάζονται να στείλουν καΐκια στον τουρκικό στόλο⁵. Από το 15ο αι. γνωρίζουμε ότι οι κάτοικοι άποκτούν όρισμένα προνόμια, γιατί εργάζονται στις Άλυκές της περιοχής. Δέ γνωρίζουμε αν μέχρι το 19ο αι. εξακολουθούν να εργάζονται σ' αυτές.

Ο Leake στην άρχή του 19ου αιώνα λέει για την Κολακιά ότι είναι μεγάλο χωριό, έλληνική κι έδρα επισκοπής⁶.

Άπό τις λίγες πληροφορίες που σώζονται γι' αυτό το χωρο, βλέπουμε ότι πρόκειται για μία περιοχή με οικονομική αυτάρκεια, έλληνικό πληθυσμό, θρησκευτική διοίκηση και εύκολες επικοινωνίες με τα μεγάλα κέντρα, Θεσσαλονίκη, Βέροια, Κατερίνη, συνθήκες άρκετά ευνοϊκές για να αναπτυχθεί μία «συντεχνία» Έλλήνων όρθοδόξων ζωγράφων.

Η ζωγραφική των Κολακιωτών άγιογράφων δέν είναι έντυπωσιακή, κινείται στα πλαίσια της επαρχιακής μακεδονίτικης άγιογραφίας του 19ου αι.

1. Ο Μαργαρίτης Λάμπου (1813-1850) είναι ό ζωγράφος με την παλαιότερη έντοπισμένη δραστηριότητα, του όποιου τα έργα διατηρούν ακόμα την ποιότητα των έργων του τέλους του προηγούμενου αιώνα. Πιθανόν να είναι

1. Β. Δημητριάδης, Φορολογικές κατηγορίες των χωριών της Θεσσαλονίκης, «Μακεδονικά» 20 (1980) 410, 411, 439.

2. Δ. Σ. Γκίνης, Νομικό ποιθέν και συνταχθέν εις άπλην φράσιν υπό του Πανιερωτάτου έλλογμωτάτου επίσκοπου Καμπανίας κυρίου κυρίου Θεοφίλου του εξ Ίωαννίνων (1788), Θεσσαλονίκη 1960, σ. κά' κέ.

3. Γ. Ρ. Εύαγγελίδης, Ή παιδεία επί τουρκοκρατίας, Άθήνα 1936, τ. Α', σ. 122.

4. Δ. Σ. Παπαδόπουλος, Έκπαιδευτική και κοινωνική δραστηριότητα του έλληνισμού της Μακεδονίας κατά τον τελευταίο αιώνα της τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκης 1970, σ. 129.

5. Α. Βακαλόπουλος, Ίστορία της Μακεδονίας, 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 570 και 492.

6. W. M. Leake, Travels in Northern Greece, London 1835, σ. 259.

ὁ μεγαλύτερος ἀδερφός κι αὐτὸς ποὺ διδάσκει τοὺς ἄλλους δύο. Τοῦ Μαργαρίτη ἔχουν ἐντοπισθεῖ ὀκτὼ δεσποτικὲς εἰκόνες κι ἓνα βημόθυρο ποὺ ζωγράφισε μὲ τὸν ἀδερφό του Κωνσταντῖνο. Ὑπάρχει ἐπίσης μία σειρὰ εἰκόνων ἀπὸ παλιὸ Ἀποστολικὸ τοῦ 1813 στὸ Χορτιάτη, ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποδοθεῖ μὲ ἀρκετὴ σιγουριά σ' αὐτόν. Ἦδη στὰ ἔργα τοῦ Μαργαρίτη Λάμπου βλέπουμε διαμορφωμένα τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν Κολακιωτῶν ζωγράφων, σκοῦρος προπλασμός προσώπων, μεγάλα μάτια σχεδιασμένα μὲ σκοῦρο χρῶμα, γραμμικὲς ρυτίδες, καθὼς καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐποχῆς του, χρυσοποικίλοι θρόνοι, φωτοστέφανα χρυσὰ μὲ ἐμπιεστα ἀστέρια, διακοσμῆσεις φυτικές στὰ ὑφάσματα καὶ στὰ ρούχα τῶν ἁγίων, κάποια ἐλευθερία στὴ σύνθεση τῶν πολυπρόσωπων παραστάσεων, ἀκολουθώντας πάντα τὰ πρότυπα.

2. Ἀπὸ τὸν ἀδερφό του Δημήτριο Λάμπου ἔχουν ἐντοπισθεῖ 9 εἰκόνες (1838-49). Ἀπ' αὐτὲς οἱ 4 ἔχουν ἐντοπισθεῖ στὸν Προφήτη Ἡλία τῆς Βούλτιστας, μετόχι τῆς Μονῆς Γρηγορίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ γνωρίζουμε ἂν αὐτὸ σημαίνει μία περαιτέρω σχέση τοῦ ζωγράφου μὲ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγ. Μιχαὴλ τοῦ νεομάρτυρα. Ὁ ἅγιος αὐτὸς μαρτύρησε στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 16ο αἰ.¹ Τὴν εἰκόνα ζωγράφησε ὁ Δημήτριος τὸ 1843. Τὸν ἅγιο τὸν παρουσιάζει μὲ ἀρχαιοπρεπῆ ἐνδύματα, ἐνῶ λίγα χρόνια πρὶν, τὸ 1838, ὁ Χιονοδίτης Ζήκος Μιχαὴλ ζωγραφίζει γιὰ πρώτη φορὰ τὸν ἄλλο νεομάρτυρα Γεώργιο ἐξ Ἰωαννίνων, μόνο λίγες μέρες μετὰ τὸ θάνατό του, μὲ φουστανέλλα καὶ τσαρούχια². Ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῆς ἴδιας εἰκόνας εἶναι τὸ πλακόστρωτο δάπεδο ποὺ χρησιμοποιοεῖ γιὰ τὸ διαχωρισμὸ δαπέδου καὶ πεδίου.

3. Τοῦ Κωνσταντίνου Λάμπου (1840-47) ἔχουν ἐντοπισθεῖ 6 εἰκόνες. Σὲ εἰκόνα του μὲ Χριστὸ Παντοκράτορα (1844, Ὑπαπαντή, πίν. 2γ) τὸ πρόσωπο ἔχει τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν Κολακιωτῶν, ἡ πτύχωση ὁμοῦ τοῦ ἱματίου εἶναι μέσα στὴν ἀγιορεϊτικὴ παράδοση.

4. Τοῦ Ἀθανάσιου Μαργαρίτη ἔχουν ἐντοπισθεῖ τέσσερις εἰκόνες (1850-59). Ἀκολουθεῖ τὴν παράδοση τοῦ πατέρα του.

5. Ἡ ἐντοπισμένη δραστηριότητα τοῦ Δημητρίου Χατζησταμάτη ἀρχίζει 4 χρόνια μετὰ ἀπὸ τοὺς ἀδερφοὺς Λάμπου, στοὺς ὁποίους πιθανὸ νὰ μαθήτευσε (1854-80). Ἡ εἰκόνα τοῦ Ἰωάννη Προδρόμου (1855, Λητή, πίν. 1γ) παρουσιάζει ἀξιοσημείωτη ὁμοιότητα μὲ τὸν Ἰωάννη Πρόδρομο τοῦ Δημητρίου Λάμπου (1844, Ὑπαπαντή, πίν. 1β). Σημειώνουμε τὸ ἴδιο πλάσιμο

1. Α. Γ. Λαβίνας, Μητροπολίται τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸν 16ο αἰ. «Ἐπιστ. Ἐπετ. Θεολογικῆς Σχ. Θεσσαλονίκης» 19 (1975) 291 καὶ 301.

2. Κ. Α. Μακρῆς, ὁ.π., σ. 46.

α. 1843 Δημήτριος Λάμπου.
"Αγ. Μιχαήλ, Ύπαπαντή

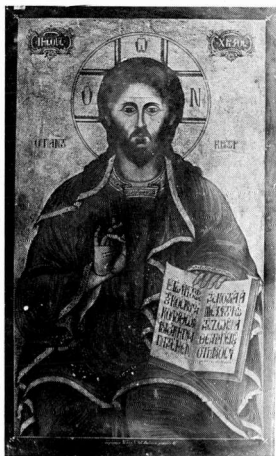
β. 1844 Δημήτριος Λάμπου. "Αγ.
Ίωάννης Προδρόμος, Ύπαπαντή

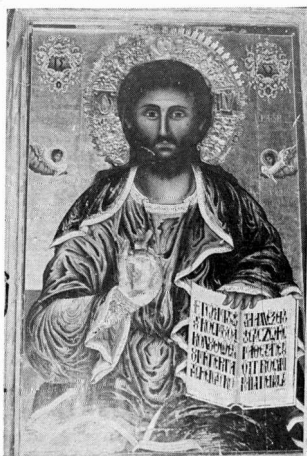
γ. 1855 Δημήτριος Χατζησταμάτης.
"Αγ. Ίωάννης Προδρόμος, Λητή

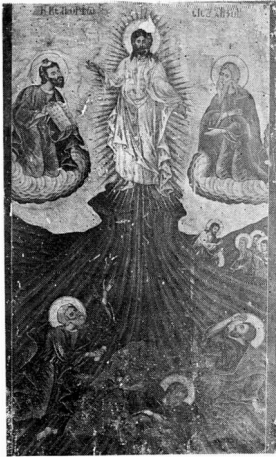
α. 1854-60 Δημήτριος Χατζησταμάτης. Χριστός Παντοκράτορας, "Αγ. Δημήτριος Κολινδρού

β. 1860 Δημήτριος Χατζησταμάτης. Χριστός Παντοκράτορας, "Αγ. Αθανάσιος Κολινδρού

γ. 1844 Κωνσταντίνος Λάμπρου. Χριστός Παντοκράτορας, "Υπαπαντή

α. 1860 Δημήτριος Χατζησταμάτης. Μεταμόρφωση, "Αγ. Ἀθανάσιος Κολινδρού"

β. 1813, Μαργαρίτης Λάμπου. Μεταμόρφωση, "Αγ. Γεώργιος Χορτιάτη"

γ. 1859 Ἀθανάσιος Μαργαρίτης. "Αγ. Πέτρος και Παῦλος, Βαφειοχώρι"

δ. 1869 Δημήτριος Χατζησταμάτης. "Αγ. Πέτρος και Παῦλος, Ἀθανάσιος Κολινδρού"

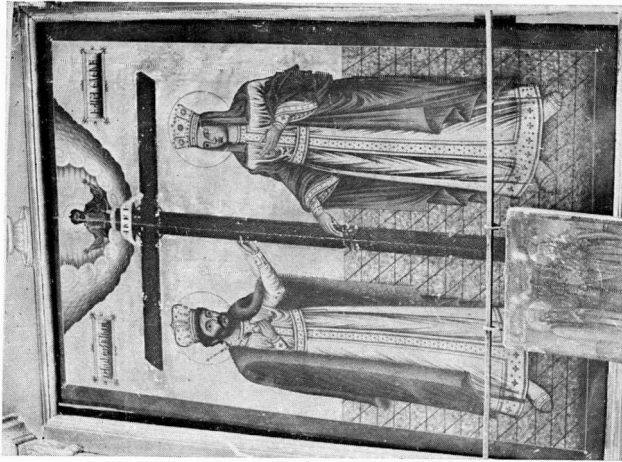
α. 1871 Δημήτριος Χατζησταμάτης. Ψηλάφιση Θωμά, Ἁγ. Θεοδώρα Κολινδρού

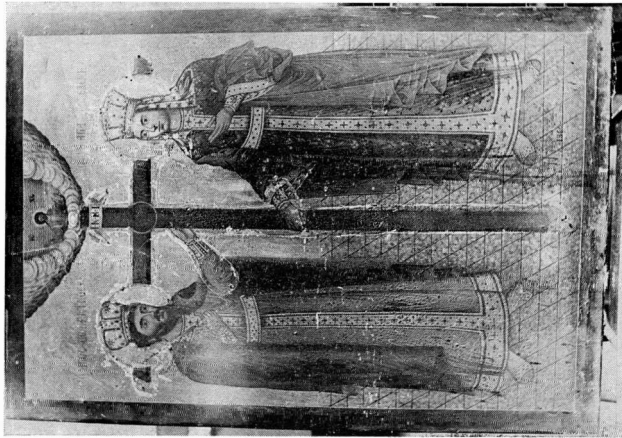
β. 1863 Δημήτριος Χατζησταμάτης. Ψηλάφιση Θωμά, Ἁγ. Δημήτριος Κολινδρού

γ. 1878 Μητάκος Χατζησταμάτης. Ἁγ. Θεοδώρα Κολινδρού

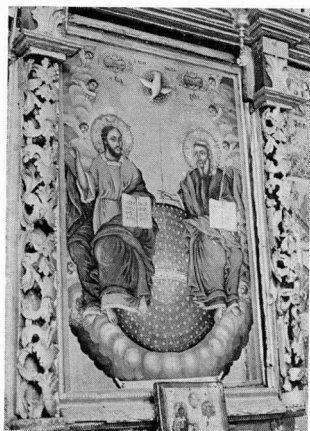
β. 1862 Δημήτριος και Ντάκος Χατζησταμάτης. "Αγ. Κωνσταντίνος και 'Ελένη", Αγ. Δημήτριος Κολωνόου

α. 1860 Δημήτριος Χατζησταμάτης "Αγ. Κωνσταντίνος και 'Ελένη", Αγ. Γεώργιος Κολωνόου

α. 1838 Δημήτριος Λάμπων. 'Αγ. Τριάδα, Προφ. 'Ηλίας, Βούλτιστα

β. 1862 Σταυράκης Μαργαρίτης. 'Αγ. Τριάδα, 'Αγ. 'Αθανάσιος Λητής

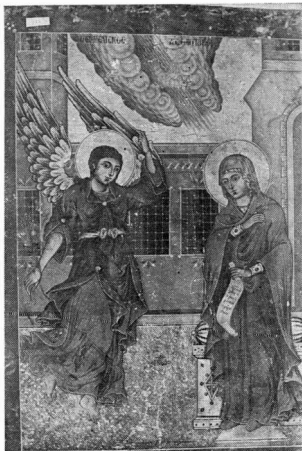

γ. 1862 Δημήτριος Χατζησταμάτης. 'Αγ. Τριάδα, 'Αγ. Θεοδώρα Κολωνδροῦ

α. 1862 Μητάκος Χατζησταμίτης.
Εδαγγελισμός, "Αγ. Δημήτριος
Κολινδρού

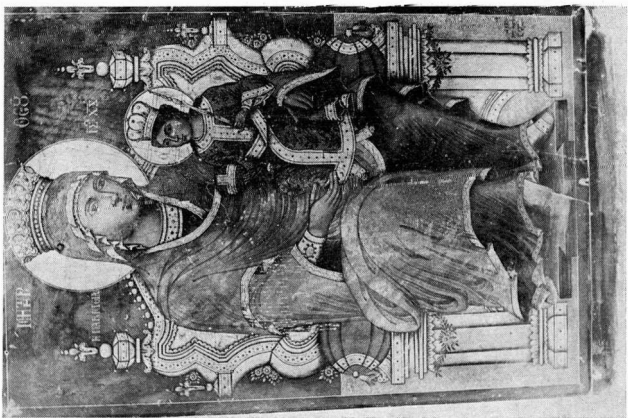
β. 1862 Μητάκος Χατζησταμίτης.
Εδαγγελισμός, "Αγ. Αθανάσιος
Κολινδρού

γ. 1864 Μητάκος Χατζησταμίτης.
Κοίμηση Θεοτόκου, "Αγ. Θεοδόρα
Κολινδρού

δ. 1844 Μαργαρίτης Λύμπων. Κοί-
μηση Θεοτόκου, "Αγ. Γεώργιος
Κιλκίς

α. 1870 Δημήτριος Χατζηρσάματης. Παναγία Παρναμβία, "Αγ. Γεώργιος Κολινδρού

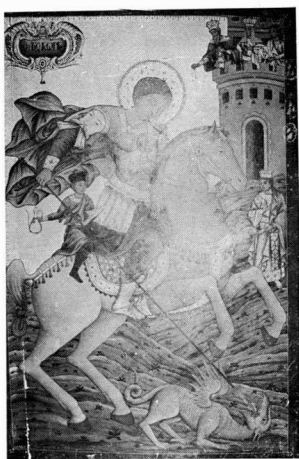
β. 1862 Νικόλαος Κωνσταντίνου. Παναγία Έλεούσα, "Αγ. Γεώργιος Κολινδρού

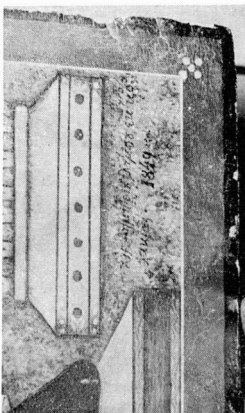
α. 1862 Δημητρίου και Ντόκου Χατζησταμάτη.
"Αγ. Γεώργιος, "Αγ. Δημήτριος Κολιandroῦ

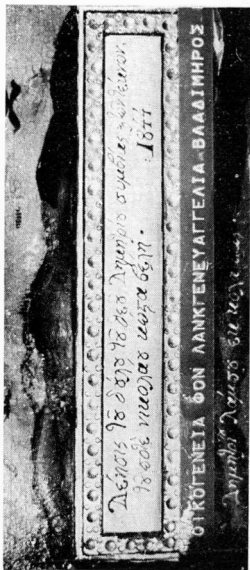
β. 1845 Μαργαρίτης Λάμπου. "Αγ.
Γεώργιος, "Αγ. Γεώργιος Κιλκίς

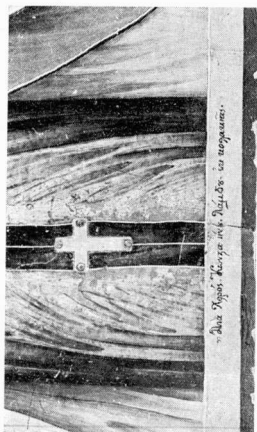
γ. 1838 Δημήτριος Λάμπου. Προφ.
"Ηλίας, Βούλιτιστα

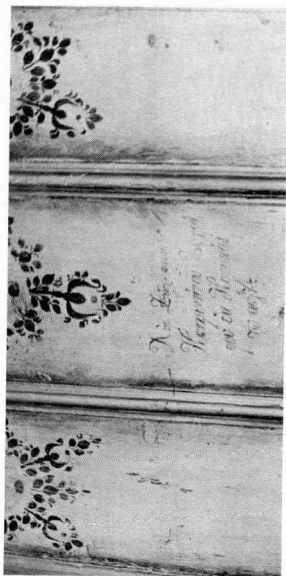
α.

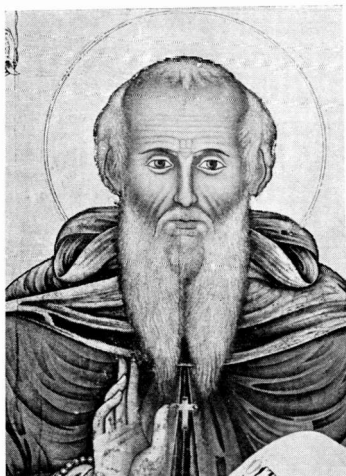
γ.

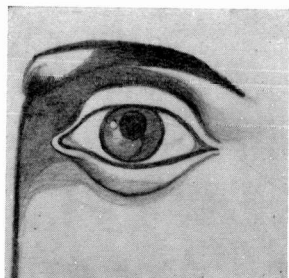
β.

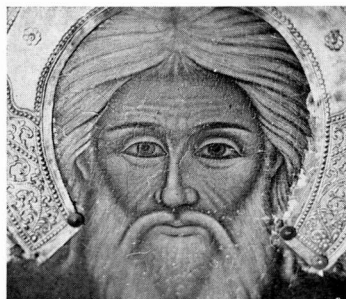
δ.

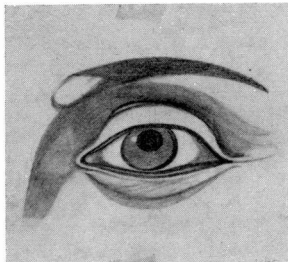
α. Κωνσταντίνος Λάμπων. "Αγ.
Σάββας, Συλλογή Ροτόντας

Ἐκτός ἀπὸ τῆ γενικῆ κοινῆ τυ-
πολογία τῶν ματιῶν, ὄπαρχουν
κοινῆ ἀναλογίαι στὶς ἐπιμέρους
διαστάσεις τοῦ ματιοῦ

β. 1849 Δημήτριος Λάμπων. Προφ.
Ἡλίας, Βούλτσινα

προσώπου, τόν ίδιο σχηματισμό της μηλωτής και των φτερών. Ύπάρχει μία μικρή διαφοροποίηση του τοπίου, ίσως γιατί ή νεώτερη εικόνα έχει μικρότερο πλάτος.

Η δεσποτική εικόνα του Χριστού Παντοκράτορα του Δημ. Χατζησταμάτη (1854-60, 'Αγ. Δημήτριος Κολινδρού, πίν. 2α) και ό Χριστός στον ανάλογο τύπο του Κ. Λάμπου (1844, Ύπαπαντή, πίν. 2γ) έχουν πολλά κοινά σημεία. Επίσης έντυπωσιακή είναι ή όμοιότητα με μία άλλη εικόνα με τό ίδιο θέμα του Δημ. Χατζησταμάτη (1860, Κολινδρός, πίν. 2β), όπου ή μόνη διαφοροποίηση είναι ή μεγαλύτερη σχηματοποίηση στο πλάσιμο του προσώπου.

Μία σχετική διαφορά υπάρχει στην τυπολογία της παράστασης της Μεταμόρφωσης (1860, Κολινδρός, πίν. 3α) και στη Μεταμόρφωση του Μαργαρίτη (1813, Χορτιάτης, πίν. 3β). Ό Δημήτριος φαίνεται να άκολουθεϊ την παράδοση του Διονυσίου¹, ό Χριστός είναι σε δόξα άκτινωτή κι υπάρχει τό έπεισόδιο κατάβασης άπό τό Όρος. Στην εικόνα του Μαργαρίτη δέν υπάρχει αυτό τό έπεισόδιο και ό Χριστός βρίσκεται μέσα σε δόξα έλλειψοειδή. Στην εικόνα του Δ. Χατζησταμάτη τό βουνό άποδίδεται έντελώς γραμμικά σαν να πρόκειται για φυτικό μοτίβο, διαμορφώνονται τά έλικοειδή σύννεφα, πού θα τό συναντήσουμε και στις άλλες εικόνες του, και τό προφίλ του Ίωάννη δείχνει την άδυναμία του ζωγράφου να άποδώσει αυτή τη θέση του προσώπου, θέμα πού τό συναντάμε ξανά στις εικόνες της Ύηλάφησης του Θωμά (1869, 'Αγ. Δημήτριος και 1871, 'Αγ. Θεοδώρα Κολινδρού, πίν. 4α, β).

Στις δύο εικόνες των 'Απ. Πέτρου και Παύλου του 'Αθ. Μαργαρίτη (1859, Βαφειοχώρι) και του Δ. Χατζησταμάτη (1869, Κολινδρός, πίν. 3δ) βλέπουμε ξανά τόν ίδιο σχηματισμό προσώπων και χαρακτηριστικών. Ύπάρχει μία άπλοποίηση στη νεώτερη εικόνα και πλουσιότερη πύχωση στην παλαιότερη.

Στην εικόνα του 'Αγ. Κωνσταντίνου και 'Ελένης (1860, 'Αγ. Γεώργιος πίν. 5α) τό πανωφόρι του 'Αγ. Κωνσταντίνου είναι σύγχρονο του ζωγράφου. Είναι επίσης έντυπωσιακή ή πανομοιότητα με την όποία ζωγραφίζουν τό ίδιο θέμα οί δύο άδερφοί Δημήτριος και Ντάκος τό 1862 ('Αγ. Δημήτριος Κολινδρού, πίν. 5β). Δέν έχουν βρεθει άνθίβολα των Κολακιωτών, ή χρήση τους όμως πρέπει να είναι βέβαιη (πίν. 11).

6. Του Σταυράκη Μαργαρίτη (1859-62) έχουν έντοπισθει 3 εικόνες. Ύργάζεται με τούς άδερφούς Χατζησταμάτη και με τόν άδερφό του 'Αθανάσιο. Διατηρεί κι αυτός τά χαρακτηριστικά της «συντεχνίας» του.

1. Διονυσίου του εκ Φουρνά, Έρμηνεία της ζωγραφικής τέχνης. Ανατύπωση της έκδοσης Πετρούπολεως 1909, σ. 97.

Μπορούμε νά δοῦμε τρεῖς εἰκόνας μὲ τὸ ἴδιο θέμα (τὴν Ἁγ. Τριάδα) τοῦ Δ. Λάμπου 1838, τοῦ Δ. Χατζησταμάτη 1862 καὶ τοῦ Στ. Μαργαρίτη 1862, στίς ὁποῖες, παρὰ τίς μικρὲς διαφοροποιήσεις τῶν ζωγράφων, εἶναι φανερὴ ἡ κοινότητά τους. Ἡ εἰκόνα τοῦ Δ. Λάμπου (πίν. 6α) εἶναι ἡ παλαιότερη κι αὐτὴ ποὺ εἶναι πιὸ κοντὰ στὰ παλαιότερα πρότυπα. Στὴν εἰκόνα τοῦ Δ. Χατζησταμάτη ὑπάρχουν τὰ γνωστὰ ἐλικοειδῆ σύννεφα, τὰ μαπαρὸκ χερουβειμ, τὸ τρίγωνο σιὸ φωτιστέφανο τοῦ πατρός. Στὴν εἰκόνα τοῦ Στ. Μαργαρίτη εἶναι διαφορετικὸ τὸ πλάσιμο τῶν προσώπων μὲ περισσότερα φωτεινὰ σαρκώματα.

7. Τοῦ Μητάκου Χατζησταμάτη (1862-99) ἔχουν ἐντοπισθεῖ 17 εἰκόνας. Ἡ ζωγραφικὴ του πολὺ δύσκολα διακρίνεται ἀπ' αὐτὴ τοῦ ἀδερφοῦ του. Εἶναι αὐτὸς ποὺ ἀπλοποιεῖ ὄλο καὶ περισσότερο τίς παραστάσεις. Στὴν τελευταία ἐντοπισμένη εἰκόνα μὲ θέμα τὴν Ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων, οἱ ἄγγελοι καὶ τὸ πλῆθος μοιάζουν πολὺ μὲ σύγχρονες του φυσιογνωμίες, ὅπως μπορεῖ νά κρίνει κανεὶς ἀπὸ φωτογραφίες τῆς ἐποχῆς. Οἱ παραστάσεις ἐπαναλαμβάνονται χωρὶς καμία διαφοροποίηση καὶ χωρὶς νά προστίθενται καινούριες λεπτομέρειες.

Ἡ παράσταση τοῦ Ἐθαγγελισμοῦ τοῦ 1864 (Κολινδρός, πίν. 7) καὶ ἡ ἴδια παράσταση τοῦ 1863 (Κολινδρός, πίν. 7) εἶναι ὁμοιες, οἱ μορφές τῆς Παναγίας καὶ τοῦ ἀγγέλου ἀνάλογες. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι τὸ ἀναλόγιο τῆς Παναγίας ποὺ ὑπάρχει στὴν παράσταση τοῦ 1864.

Στὴν εἰκόνα τῆς Κοίμησης τῆς Θεοτόκου (1864, Κολινδρός) καὶ στὴν ἀνάλογη εἰκόνα τοῦ Μαργαρίτη (1844, Κιλκίς, πίν. 7γ, δ) μποροῦμε νά δοῦμε τὴ σχετικὴ ἀπλοποίηση τοῦ θέματος, ἀλλὰ τὴν ἴδια βασικὴ διάρθρωση τῆς εἰκόνας. Λεῖπει ἡ Ἀνάληψη τῆς Παναγίας, τὸ ἀρχιτεκτόνημα, τὰ ἐμπέστα ἀστέρια, τὰ διακοσμητικὰ φυτικά μοτίβα. Ἡ ψυχὴ τῆς Παναγίας, στὴ νεώτερη εἰκόνα, μοιάζει μὲ μορφὴ κανονικῆς γυναίκας σὲ μικρογραφία. Τὸ ἐπεισόδιο τοῦ Ἰεφωνίου εἶναι κοινὸ, καθὼς καὶ ὁ μορφολογικὸς του τύπος.

Στὴν παράσταση τῆς πόρνης τοῦ 1878 (Κολινδρός, πίν. 4γ) βλέπουμε τὸν ἴδιο τρόπο ἀπόδοσης τοῦ προφίλ, ὅπως καὶ στὴν Ψηλάφηση τοῦ Θωμᾶ τοῦ Δ. Χατζησταμάτη.

8. Τοῦ Νικόλαου Κωνσταντίνου (1862-76) ἔχουν ἐντοπισθεῖ 11 εἰκόνας. Ὁ Νικόλαος μοιάζει νά ἐπηρεάζεται περισσότερο ἀπὸ τὸν πατέρα του, οἱ πτυχώσεις ὁμοῦ καὶ τὰ διακοσμητικὰ μοτίβα ἔχουν ἀπλοποιηθεῖ. Ἀξιοσημειωτὴ ὁμοιότητα παρουσιάζει ἡ Παναγία τοῦ Δ. Χατζησταμάτη (1870, Κολινδρός, πίν. 8α) καὶ ἡ Παναγία Ἐλεούσα τοῦ Ν. Κωνσταντίνου (1862, στὴν ἴδια ἐκκλησία, πίν. 8β). Πολλὲς ἀπὸ τίς εἰκόνας του ἔχουν κατεστραμμένο τὸ βερνίκι, ἴσως γιὰ εἶναι κακῆς ποιότητος ἢ λόγῳ τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν τῆς ἐκκλησίας.

9. Τοῦ Ζήση παπα-Κωνσταντίνου (1867-80) ἔχουν ἐντοπισθεῖ δύο ὑπογραφῆς στὸν ἄμβωνα τοῦ Ἁγ. Γεωργίου στὸ Βαφειοχώρι καὶ σὲ μία εἰκόνα στὸν Ἁγ. Δημήτριο ἔξω ἀπὸ τὴν Κολακιά.

10. Τοῦ Μιχαῖλ παπα-Κωνσταντίνου (1896) ἔχουμε μόνον μία εἰκόνα τῆς Ἁγ. Θεοδόρας ποὺ εἶναι τυπικὴ ἀναπαραγωγὴ κολακιώτικου ἔργου.

Μποροῦμε νὰ συγκρίνουμε τὸ ἔργο τῶν Κολακιωτῶν μὲ δύο σύγχρονους τοὺς ζωγράφους ἀπὸ τὸ Νευροκόπι¹. Εἶναι δύο ἄλλοι ἐπαρχιακοὶ ζωγράφοι, περισσότερο λόγιοι, καὶ οἱ ὅποιοι, βεβαιωμένα, ἐπισκέπτονται τὸ Ἅγιον Ὄρος. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ζωγράφοι ζωγραφίζουν τὸ 1867 μία εἰκόνα μὲ τὴν ἴδια παράσταση, τοῦ Ἁγ. Γεωργίου ἢ εἰκόνα τοῦ ζωγράφου Ἀνθίμου Ἀρχιμανδρίτου: στὸ πάνω μέρος ὁ Χριστὸς καὶ χερουβεὶμ σὲ σύννεφα, ὁ ἄγγελος ποὺ στεφανώνει τὸν ἅγιο, τὸ τοπίο ἀπλὸ μὲ λίγα δένδρα, τὸ πρόσωπο τοῦ ἁγίου καλοσχηματισμένο μακρόστενο, πολυποϊκίλτος θώρακας καὶ ἀνεμιζόμενος χιτώνας. Στὴν εἰκόνα τοῦ κληρικοῦ Ἀνθίμου τονίζονται περισσότερο τὰ μὴ ὁρατὰ δρώμενα, ἢ οὐράνια ἐξουσία καὶ ὄχι οἱ βασιλεῖς. Στὴν εἰκόνα τοῦ Σεργίου Γ. Ζωγράφου: στὸ πάνω μέρος μόνον ὁ ἄγγελος ποὺ στεφανώνει τὸν ἅγιο, ἡ βασιλοπούλα, οἱ βασιλεῖς, τὸ κάστρο καὶ τὸ τοπίο μὲ λεπτομέρειες, ἢ οὐρὰ τοῦ δράκου ποὺ ἔχει πιάσει τὸ πόδι τοῦ ἀλόγου, τὸ ἄλογο ποὺ κοιτάζει ἐκπληκτὰ τὸν ἀντίπαλό του. Τὸ πρόσωπο τοῦ ἁγίου εἶναι μικρότερο μὲ λιγότερα φωτεινὰ σαρκώματα. Ἡ θεία παρουσία δηλώνεται ἀπλῶς μὲ τὶς ἀκτίνες πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ ἁγίου, ἐνῶ ὑπάρχει μία ἔμφαση στὶς φυσιοκρατικὲς λεπτομέρειες.

Ἔχουμε μία εἰκόνα μὲ τὸ ἴδιο θέμα τοῦ Δ. Λάμπου (1838, πίν. 9γ). Ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν οἱ ἄγγελοι στὸ πάνω μέρος, ὑπάρχει ἀπλῶς μία ἐνδειξὴ τοῦ τοπίου μὲ τὸν πύργο νὰ διακρίνεται ἀπὸ μία μικρὴ γωνία. Στὴν εἰκόνα τοῦ Μαργαρίτη Λάμπου (1845, πίν. 9β), μὲ τὸ ἴδιο θέμα, στὸ κάτω μέρος ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀφηγηματικὲς σκηνὲς τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου. Δὲν ὑπάρχει τοπίο καὶ ἔχουμε μία μικρὴ ὄψη τοῦ πύργου ἀνάλογη μὲ τὴν προηγούμενη εἰκόνα. Τὸ πρόσωπο ἀρκετὰ μεγάλον μὲ φωτεινὰ σημεῖα, μεγάλα μάτια μὲ τονισμένο τὸ κάτω βλέφαρο. Ὁ Μαργαρίτης δὲ φαίνεται νὰ εἶναι λόγιος. Ζωγραφίζει τὴν παράσταση παραδοσιακὰ προσθέτοντας τὶς ἀφηγηματικὲς λεπτομέρειες ποὺ ὑπενθυμίζουν στοὺς πιστοὺς τὴν ἱστορία τοῦ ἁγίου. Στὴν εἰκόνα τοῦ Δημητρίου καὶ Ντάκου Χατζημιχάλη (1862, πίν. 9α) δὲν ὑπάρχουν ἄγγελοι οὔτε τὸ τοπίο, μόνον ὁ πύργος ἐντελῶς ἀνάλογος μὲ τοὺς δύο προηγούμενους, ἢ οὐ-

1. Λ. Λαοῦρδα, Δύο ζωγράφοι ἐκ δεσποτικῶν εἰκόνων τοῦ Ι. ναοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὴν Καβάλα, «Η Καβάλα καὶ ἡ περιότης της, Α' Τοπικὸ Συμπόσιο», Θεσσαλονίκη 1980, σ. 327.

ρά του αλόγου δεμένη με τον ίδιο τρόπο. Πρέπει να χρησιμοποιούν τα ίδια αντίβολα. Δεν υπάρχει στους δύο Κολακιώτες εκείνη ή εμφαση στις λεπτομέρειες, που χαρακτηρίζει τους άλλους ζωγράφους και δημιουργεί την ποιότητα των έργων. Οί παραστάσεις τους είναι σχεδόν μηχανική αναπαραγωγή επαναλαμβανόμενη.

Δε γνωρίζουμε πολλά για την άγιογραφία του 19ου αϊ. 'Υπάρχουν οί 'Ηπειρώτες τεχνίτες, πολλές φορές με παράδοση από το 18ο αϊ., στα χωριά Καπέσοβο, Σαμαρίνα, Κλεισούρα, Χιονιάδες, Λινοτόπι. Στη Δυτική Μακεδονία υπάρχει επίσης κάποια διάδοση της άγιογραφίας ανάλογη μ' αυτή της 'Ηπείρου. Στην Κεντρική Μακεδονία αναφέρονται κάποιοι τεχνίτες από το Λιτόχωρο, τη Γαλάτιστα, το Πέτροβο και υπάρχει βέβαια το 'Αγιον 'Όρος, το οποίο ως κέντρο της 'Ορθοδοξίας επηρεάζει όλη την 'Ελλάδα ακόμα και τους ζωγράφους των 'Αθηνών, που έχουν έρθει σ' επαφή με την ευρωπαϊκή τέχνη, αλλά οί όποιοι επιστρέφουν συχνά στο 'Αγιον 'Όρος¹.

Σ' όλη τη διάρκεια του 19ου αϊ. στο 'Αγιον 'Όρος, στα Καυσοκαλύβια, δρουν οί 'Ιωασαφαίοι². 'Ο 'Ιωάσαφ εκ Καισαρείας είναι ό άγιογράφος, που διδάσκει στο εργαστήριο³. 'Η χρήση του λαδιού είναι πιά γενικευμένη, το χρυσό φόντο έχει καταργηθεί και είναι φανερή ή επίδραση των λιθογραφιών, που φτάνουν κυρίως από τη Ρωσία, στην άγιογραφία. 'Εχουμε αναφέρει προηγουμένως ότι οί Χιονιαδίτες και Νευροκοπίτες επισκέπτονται συχνά το 'Αγιον 'Όρος.

Στά τέλη του 18ου αϊ., με το διαφωτισμό, υπάρχει μία προσπάθεια προσαρμογής στις νέες ιδέες, προσπάθεια ανανέωσης της βυζαντινής παράδοσης. 'Εμφανίζεται λοιπόν μία ποιότητα και μία ώθηση στην άγιογραφία, ή οποία γίνεται μανιέρα και ξεπέφτει στα τέλη του 19ου αϊ.

Οί Κολακιώτες ακολουθούν μία ανάλογη πορεία. 'Η πρώτη οικογένεια Λάμπου έχει μία ποιότητα και μία έκφραση στην τέχνη της, ή επόμενη γενιά φαίνεται να μὴν εκφράζεται μ' αυτή την τέχνη. 'Η άγιογραφία γίνεται μόνο βιοποριστικό επάγγελμα. Τα έργα είναι πανομοιότυπα, περιορίζονται οί λεπτομέρειες και αφήνονται τὰ χαρακτηριστικά της εικόνας, που θμιζουν άπλως την παράσταση. 'Η έγκατάστασή τους στη πόλη, στον αλόγουρο μάλιστα της εκκλησίας, της έλληνικής συνοικίας, όπου οί πελάτες είναι

1. Δ. Παπαστάμου, 'Η επίδραση της Ναζαρηνής Σκέψης στη νεοελληνική εκκλησιαστική ζωγραφική, 'Αθήνα 1977, σ. 67, 115.

2. Κ. Δ. Καλοκύρη, 'Αθος-Θέματα 'Αρχαιολογίας και Τέχνης, 'Αθήνα 1963, σ. 253, 254, 257, 258, 261.

3. Γ. Παϊσιού, 'Αγιογραφία και 'Αγιογράφοι Χιονιάδων, «'Ηπειρωτική 'Εστία» 1960, 775.

τακτικοί, συμπληρώνει την εικόνα μιās βιοτεχνικοποιημένης άγιογραφίας. Πρέπει νά περιμένουμε την επόμενη γενιά, όπου ο Σωτήρης Ζήσης από την Κολακιά, έγκαταστημένος όμως στη Θεσσαλονίκη, αναπτύσσει την προσωπική του λαϊκή ζωγραφική μέσα σ' ένα αστικό κέντρο, έχοντας άλλο βιοποριστικό επάγγελμα, ζώντας έτσι τή διάσπαση του σύγχρονου ανθρώπου ανάμεσα στην τέχνη και τó επάγγελμά του.

Έφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
Θεσσαλονίκη

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

RÉSUMÉ

Despina Eugeni dou, Les peintres Kolakiotes au 19ème siècle.

Il paraît que durant le 19ème s. existait à Kolakia un centre de peinture d'icônes. Kolakia, qui était à l'époque un assez grand village de pêcheurs et d'agriculteurs, est situé sur les rives d'Axios à une petite distance de Thessalonique, de Katerini et de Veria. Siège épiscopale, possède une assez grande école élémentaire. On a pu localisé trois familles de peintres, qui ont travaillé du 1813-99, un peu partout dans la région de la Macédoine Centrale.

A. La famille Lambou. 1. Margaritis 1813-49. 2. Démétrios 1836-49. 3. Constantin 1840-47. 4. Athanasios 1850-61 fils de Margaritis. 5. Stavrakis 1859-62 fils d Margaritis.

B. La famille Hatzistamatis. 6. Démétrios 1854-80. 7. Mitakos 1862-99. 8. Dakos 1862.

C. La famille Papa-Constantinou. 9. Zissi 1862-80. 10. Michael 1896-98.

La première génération de la famille Lambou est placé dans le courant d'art de la fin du 18ème-début du 19ème s. La deuxième génération et surtout la famille Hatzistamatis et Papa-Constantinou s'éloigne de cet art, et la peinture des icônes devienne une sorte d'artisanat, surtout après l'installation à Thessaloniki de la famille Hatzistamatis.

Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

<i>Χορτιάτης 1813-47</i>	<i>Θεσσαλονίκη 1820-99</i>	<i>Βασιλικά 1839</i>
1813 Μαργαρίτης Λάμπου	1820 Μαργαρίτης Λάμπου Παναγούδα	1839 Δημήτριος Λάμπου
1840 » »	1843 Δημήτριος Λάμπου Παναγούδα	
1840 Μαργαρίτης + Κων/ντίνος	1844 Δημήτριος Λάμπου Παναγούδα	
1847 Κωνσταντίνος Λάμπου	1847 Κωνσταντίνος Λάμπου Ύπαπαντή	
	186; Δημήτριος + Ντάκος Χατζησταμάτης Άγ. Κωνσταντίνος	
	1894 Μητάκος Χατζησταμάτης Ύπαπανιή	
	1895 Μητάκος Χατζησταμάτης Άγ. Άθανάσιος	
	1899 Μητάκος Χατζησταμάτης Παναγούδα	
<i>Μελισσοργός 1853</i>	<i>Λητή 1855-1877</i>	<i>Κολακιά 1880</i>
1853 Άθανάσιος Μαργαρίτης	1855 Δημήτριος Χατζησταμάτης 1856 Δημήτριος Χατζησταμάτης 1877 Μητάκος Χατζησταμάτης	1880 Ζήσης παπα- Κωνσταντίνου

Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ

¹ Βούλτσινα 1838-49	Κολυδρός 1847-1896	Αίγινιο 1875
1838 ² Δημήτριος Λάμπου	1847 Κωνσταντίνος Λάμπου	1875 Δημήτριος Χατζησταμάτης
1847 Δημήτριος Λάμπου	1854 ² Δημήτριος Χατζησταμάτης	
1849 Δημήτριος Λάμπου	1855 » »	
	1856 ² » »	
	1860 ² » »	
	1862 ² » »	
	1862 ² Δημήτριος+Ντάκος	
	1862 Δημήτριος+Μητάκος	
	1862 Σταυράκης Μαργαρίτης	
	1862 ² Νικόλαος Κωνσταντίνου	
	1863 ⁴ Μητάκος Χατζησταμάτης	
	1864 Δημήτριος Χατζησταμάτης	
	1868 ² » »	
	1864 Μητάκος Χατζησταμάτης	
	1868 ² » »	
	1869 » »	
	1869 Δημήτριος Χατζησταμάτης	
	1870 ² » »	
	1871 » »	
	1875 » »	
	1876 ² Νικόλαος Κωνσταντίνου	
	1877 Μητάκος Χατζησταμάτης	
	1878 » »	
	1885 » »	
	1887 » »	
	1890 Μιχαήλ παπα-Κωνσταντίνου	

Ν. ΚΙΑΚΙΣ 1845

Κιλκίς 1845-46	Βαφειοχώρι 1859-1867	Γρίβα 1832-50
1845 ² Μαργαρίτης Λάμπου	1859 Σταυράκης Μαργαρίτης	1832 Μαργαρίτης Λάμπου
1846 » »	1859 ² Άθανάσιος Μαργαρίτης	1845 ² » »
	1861 Σταυράκης Μαργαρίτης	1850 Άθανάσιος Μαργαρίτης
	1867 Ζήσης παπα-Κωνσταντίνου	

1. Ο αριθμός δίπλα στη χρονολογία δηλώνει πόσες εικόνες υπάρχουν μ' αυτή τη χρονολογία.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΛΑΜΠΟΥ	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
1813 Χείρ μαργαρίτη λάμπου	Μεταμόρφωση 103 × 73	*Αγ. Γεώργιος Χορτιάτη B εf 13	Πίν. 3β
1820 Χείρ μαργαρίτη λάμπου εκ Κολακιάς	*Αγ. Γρηγόριος Παλαμάς 105 × 71	Παναγούδα Θεσ/νίκης /13	
1832 Χείρ μαργαρίτη λάμπου εκ Κολακιάς	*Αρχαγγέλος Γαβριήλ 172 × 65	*Αγ. 'Αθανάσιος Γριβια Κιλκίς	
1840 Χείρ μαργαρίτη, Κωνσταντίνου / εκ Κολακιάς	Βημόθυρο	*Αγ. Γεώργιος Χορτιάτης B εf 7.	
1845 Διά...μαργαρίτου / λάμπου εκ Κολακιάς	*Αγ. Γεώργιος 125 × 65	*Αγ. Γεώργιος Κιλκίς	Πίν. 9β
1845 Διά χει...μαργαρίτου λάμπου / εκ Κολακιάς	Κοίμηση Παναγίας 126 × 58	*Αγ. Γεώργιος Κιλκίς	Πίν. 7δ
1845 Διά χειρός μαργαρίτου λάμπου	*Αγ. 'Αθανάσιος 96 × 60	*Αγ. 'Αθανάσιος Γριβια Κιλκίς	
1845 μ.λ.	*Αγ. Δημήτριος 90 × 53	*Αγ. 'Αθανάσιος Γριβια Κιλκίς	

Πίνακας

Θέση

Εικόνα

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΜΠΟΥ

	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
1836 Δ. Π.	Μεσοπεντηκοστή 36×28,5	Συλλογή Φέσσα	
1838 Χείρ Δημητρίου Λάμπου εκ Κολακιάς	*Αγ. Γεώργιος 88×60	Προφ. *Ηλίας Βουλύτιστα	Πίν. 9γ
1838 Χείρ Δημητρίου Λάμπου εκ Κολακιάς	*Αγ. Τριάς 89×48	Προφ. *Ηλίας Βουλύτιστα	
1839 Χείρ Δημητρίου Λάμπου	*Αγ. Νικόλαος και Γρηγόριος	*Αγ. Γεώργιος Βασιλικά	
1840 Δημητρίου Λάμπου εκ Κολακιάς	Παναγία *Ελεούσα	*Αγ. Γεώργιος Βασιλικά	
1843 Χείρ Δημητρίου Λάμπου εκ Κολακιάς, Δήσις τών δούλων τού θεού τού ρουσφετίου τών ψωμάδων	*Αγ. Μιχαήλ, ό νεομάρτυς 112×72	*Υπαπαντή Θεσ/νίκης /13	Πίν. 1α
1844 Χείρ Δημητρίου Λάμπου εκ Κολακιάς, Δήσις τού δούλου τού θεού Δημητρίου συμβίας και τών τέκνων / τού ποτέ νικολάου κάστα βέλη	*Αγ. *Ιωάννης Πρόδρομος 111×76	*Υπαπαντή Θεσ/νίκης /5	
1847 Χείρ Δημητρίου Λάμπου	Προφ. *Ηλίας 88×60	Προφ. *Ηλίας Βουλύτιστα	
1849 Χείρ Δημητρίου Λάμπου εκ Κολακιάς	*Αγ. Χαράλαμπος 90×50	Προφ. *Ηλίας Βουλύτιστα	

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΜΠΟΥ	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
1847 Χείρ Κωνσταντίνου: / λάμπου εκ Κολακιάς	*Αγ. Χαράλαμπος 110×51	*Αγ. Γεώργιος Χορτιάτης Β ει 7	
1847 Χείρ Κωνσταντίνου λάμπου εκ Κολακιάς	*Αγ. Μόδεστος	*Αγ. Γεώργιος Κολινδροῦ Β ει 12	
1847 Χείρ Κωνσταντίνου Λάμπου εκ Κολακιάς, δέησης του δούλου του θεοῦ ἀθανασίου καὶ σταμάτη	Χριστός Παντοκράτορας 111×73	*Υπαπαντή Θεσ/νίκης	Πίν. 2 γ
Διά χειρὸς Κωνσταντίνου λάμπου		Σύλλογή Ροτόνας	Πίν. 11 α

ΣΤΑΥΡΑΚΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
1859 Σταυράκη μαργαρίτη εκ Κολακιάς	*Αγ. 'Αθανάσιος 69 × 60	Γέννηση Θεοτόκου Βαφειοχώρι	
1861 Χείρ [σταυράκη] Μαργαρίτη εκ / Κολακιάς	*Άγιοι Πάντες 96 × 60	Γέννηση Θεοτόκου Βαφειοχώρι	
1862 Χείρ σταυράκη μαργαρίτου εκ Κολακιάς / Διά δεήσεως του δούλου του θεού	*Αγ. Τριάς 1,05 × 73	*Αγ. 'Αθανάσιος Κολινδρού Β ει 7	Πίν. 6 β
<i>ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ</i>			
1850 Διά χειρός 'Αθανασίου Μαργαρίτη εκ Κολακιάς	*Η εις 'Αδου κάθοδος 98 × 60	*Αγ. 'Αθανάσιος Γρίβα Κιλκίς	
1853 Χείρ 'Αθανασίου Μαργαρίτου εκ Κολακιάς		*Αγ. Γεώργιος Μελισσουργός	
1859 Χείρ 'Αθανασίου Μαργαρίτη Κολακιάς ἀφιέρωμα γέωργης του στογιάνου	*Αγ. Γεώργιος 96 × 60	Γέννηση Θεοτόκου Βαφειοχώρι	
1859 Χείρ 'Αθανασίου Μαργαρίτη	*Αγ. Πέτρος και Παύλος 96 × 60	Γέννηση Θεοτόκου Βαφειοχώρι	Πίν. 3 γ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΤΖΗΣΤΑΜΑΤΗΣ	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
Διὰ χειρὸς Δημητρίου / χ''ζαμάτη ἐκ Κολα / κιάς Δέησης τοῦ δοῦλου τοῦ Θεοῦ Θεοδόρου Λιάκου / καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ 1854	*Αγ. Νικόλαος 106×22	*Αγ. Δημήτριος Κολινδρόβ B εἰ 4.	Πίν. 2α
Διὰ χειρὸς Δημητρίου Χ''ζαμάτη / ἐκ Κολακιάς 1854/ Δέησης τῶν ἐλαχίστων δούλων τοῦ Θεοῦ / Δημητρίου καὶ Ἀναστασίου υἱῶν Εὐαγγέλου	*Αγ. Δημήτριος 105×22	*Αγ. Δημήτριος Κολινδρόβ B εἰ 5	Πίν. 1γ
Δέησης τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Κωνσταντίνου Μιχαήλ. Διὰ χειρὸς Δημητρίου Χ''ζαμάτη ἐκ Κολακιάς	Χριστὸς Παντοκράτορας 105×22	*Αγ. Δημήτριος Κολινδρόβ B εἰ 7.	Πίν. 2α
Χεῖρ Δημητρίου χ''ζαμάτη / ἐκ Κολακιάς 1855 / διὰ δέησης καὶ δαπάνης ἐλαχίστου δούλου τοῦ Θεοῦ Καμάρη Χρήστου	*Αγ. Ἰωάννης Πρόδρομος 1×50	*Αγ. Ἀθανάσιος Λιπή / 8	Πίν. 1γ
Διὰ χειρὸς Δημητρίου Χ''ζαμάτη ἐκ Κολακιάς Ἀφιέ- ρωμα δὲ τῶν ἐντιμοτάτων συνδρομητῶν κυρίων... 1856	Χριστὸς Ἀρχιερεὺς 108×70	*Αγ. Ἀθανάσιος Λιπή / 9	Πίν. 2β
*Αφιέρωμα τοῦ δούλου Μητάκου Μικαλάκη χειρ. Δ / Χοστμ. / 1860	Χριστὸς Παντοκράτορας 90×56	*Αγ. Ἀθανάσιος Κολινδρόβ B εἰ 2	Πίν. 2β
Διὰ χειρὸς Δημητρίου Χσταματίου / ἐκ Κολακιάς / 1860	Μεταμόρφωση Σωτήρος 91×53	*Αγ. Ἀθανάσιος Κολινδρόβ B εἰ 6	Πίν. 3α
Χεῖρ Δημητρίου Χστα / μάτη ἐκ Κολακιάς Ἀφιέρωμα Ἰωάννη σὺν τῇ γυναίκαὶ αὐτοῦ Ἐλισάβετ 1860	*Αγιο Μανθῆλιο 34×26	*Αγ. Ἀθανάσιος Κολινδρόβ B εἰ 10	Πίν. 5α
Διὰ χειρὸς Δημητρίου Χα' σταμάτη ἐκ Κολακιάς / 1860	*Αγ. Κωνσταντίνος καὶ Ἐλένη 98×67	*Αγ. Γεώργιος Κολινδρόβ B εἰ 2	Πίν. 5α
Διὰ χειρὸς Δημητρίου Χατζησταμάτη / ἐκ Κολακιάς 1860. Διὰ δαπάνης τοῦ ἐλαχίστου ἐπιτρόπου τῆς ἐν Κολινδρόβ Μονῆς Ἀγίου Ἀθανασίου Κυρίου Νικολάου Ὑδραίου	Χριστὸς Μέντας Ἀρχιερεὺς 43,5×32,5	*Αγ. Θεοδόρα Κολινδρόβ B εἰ 71	Πίν. 5α

Εικόνα	Θέση	Πίνακας
Δημητρίου Χ' ζωμάτη / εκ Κολακιάς / 1862	*Άγιοι 'Ανάργυροι 50 x 36	*Άγ. Θεοδώρα Κολινδρού B ελ 72
Δημητρίου Χ' ζωμάτη εκ Κολακιάς / 1862 / Δέησης του δούλου του Θεού 'Αναστασίου	*Άγ. Τριάδα 50 x 35	*Άγ. Θεοδώρα Κολινδρού B ελ 73
Διά χειρός Δημητρίου Χ' ζωμάτη εκ Κολακιάς 1862 / Δέησης του δούλου του Θεού 'Αθανασίου και Μιχαήλ.	*Άγ. 'Αθανάσιος 105 x 22,5	*Άγ. Δημήτριος Κολινδρού B ελ 10
Διά χειρός Δημητρίου Χ' ζωμάτη εκ Κολακιάς / 1862	*Άγ. 'Ελευθέριος 105 x 22	*Άγ. Δημήτριος Κολινδρού B ελ 11
Δέησης και δαπάνης τής δούλης του Θεού 'Ελισάβετ και τών τέκνων αυτής / και τών συνδρομητών		
Δέησης του δούλου του Θεού δροσινού τετόμου / Διά χειρός Δημητρίου Χ' ζωμάτη / εκ Κολακιάς 1862 ή 68	*Άγ. Διονύσιος και 'Αντώνιος 108 x 22	*Άγ. Δημήτριος Κολινδρού B ελ 2
Χείρ Δημητρίου Χ' ζωμάτη / εκ Κολακιάς / 1864 / Δέηση του δούλου Θεού Δημητρίου Παναγιώτου	*Άγ. Δημήτριος 48 x 34,5	*Άγ. 'Αθανάσιος Κολινδρού B ελ 17
Χείρ Δημητρίου 1868	*Υπαπαντή 29 x 74	*Άγ. Δημήτριος Κολινδρού
Χείρ Δημητρίου 1868	*Άγ. 'Ανάργυροι 33 x 27	*Άγ. Θεοδώρα Κολινδρού
Χείρ Δημητρίου Χ' ζωμάτη / εκ Κολακιάς 1863 / σης του δούλου του Θεού Χαρούσιου υιού 'Αναστασίου και τών τέκνων αυτού	Ψηλόφηση του Θωμά 55 x 41	*Άγ. Δημήτριος Κολινδρού
Διά χειρός Δημητρίου Χασταμάτη εκ Κολακιάς 1869	Απ. Πέτρος και Παύλος 90 x 49	*Άγ. 'Αθανάσιος Κολινδρού
Δημητρίου Χ' ζωμάτη εκ Κολακιάς 1870	*Άγ. Θεοτίστη και Θεοδώρα 41 x 30	*Άγ. Θεοδώρα Κολινδρού B ελ 14

	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
1870 Χείρ Δημητρίου Χα΄σταμάτη εκ Κολακιάς	*Αγ. Φιλάρτος 93 x 61	*Αγ. Γεώργιος Κολινδρού B ει 4	
1870 Χείρ Δημητρίου Χα΄σταμάτη εκ Κολακιάς	*Αγ. Παντελεήμων 93 x 59,5	*Αγ. Γεώργιος Κολινδρού B ει 1	
1870 / Χείρ Δημητρίου Χα΄σταμάτη / εκ Κολακιάς	*Αγ. Θεοτίκτη και Θεοδόρα 93 x 60	*Αγ. Γεώργιος Κολινδρού B ει 1.	
1870 Χείρ Δημητρίου Χα΄σταμάτη εκ Κολακιάς	Παναγία ή Παραμυθία 92 x 61,5	*Αγ. Γεώργιος Κολινδρού B ει 140	Πίν. 8 α
Δημητρίου Χα΄σταμάτη εκ Κολακιάς 1871	Ψηλάφηση Θωμά 42 x 34	*Αγ. Θεοδόρα Κολινδρού B ει 97	Πίν. 4 α
Δέησις Βασιλείου Ίερων / γείρ Δημητρίου / εκ Κολακιάς 1875	Δέησις μὲ τέσσαρις ἄγιους καὶ τοῦς *Αγ. Γεώργιο καὶ Δημήτριο 48 x 35	*Αγ. Θεοδόρα Κολινδρού B ει 100	
1875 Χείρ Δημητρίου Χατζεσταμάτη εκ Κολακιάς	Βημόθυρο	Αγίνιο	

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ+ΝΤΑΚΟΣ+ΜΗΤΑΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣΤΑΜΑΤΗΣ	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
Διά χειρός Δημητρίου και Ντάκου της των α twin αδελφών / εκ Κολακιάς 1862 / Δέησης του δούλου του Θεού Κωστή Έμμανουήλ.	* Αγ. Κωνσταντίνος και Ελένη 107 × 29	* Αγ. Δημήτριος Κολινδρού B ει 5	Πιν. 5 β
Διά χειρός Δημητρίου και Ντάκου των twin αδελφών Z / εκ Κολακιάς / αφιέρωμα δε των ελαχίστων δούλων του Θεού Γεωργίου „υ / εκ άναστασιού των twin αδελφών υιών Έμμανουήλ. 1862	* Αγ. Γεώργιος 107 × 23	* Αγ. Δημήτριος Κολινδρού B ει 3	Πιν. 9 α
Διά χειρός Δημητρίου και Μητάκου των twin αδελφών Ζωγράφων εκ Κολακιάς / διά δέησης του ελαχίστου δούλου του Θεού / Γεωργίου Μιχαήλ. 1862	* Υπαπαντή 106 × 22	* Αγ. Δημήτριος Κολινδρού B ει 9	
* Η παροδου εικόν εξωγραφισθη εν έτει σωτηρίω σωξυ διά χειρός Δημητρίου κ Ντάκου των twin αδελφών Ζωγράφων, Έπιτροπεύόντων των κυρίων Δημητρίου * Άντης κ Γεωργίου Δημητρ.	Χριστός * Αρχιερέας	* Αγ. Κωνσταντίνος Θεο / νίκης	

ΜΗΤΑΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣΤΑΜΑΤΗΣ	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
Χείρ Μητάκου Χ''ζιμάτη εκ Κολακιάς 1862	Ευρηγελισμός Θεοτόκου 105×70	*Αγ. Δημήτριος Κολινδρού B ει 92	Πίν. 7α
Χείρ Μητάκου Χ''ζιμάτη εκ Κολακιάς 1863	*Αγ. Γεώργιος 32,5×24	*Αγ. Θεοδώρα Κολινδρού B ει 75	
Χείρ Μητάκου Χς εκ Κολακιάς / Δέησης του δούλου του Θεού Αναστασίου Έμμανουήλ 1863	Ευρηγελισμός Θεοτόκου 50×38	*Αγ. Αθανάσιος Κολινδρού B ει 13	Πίν. 7β
Χείρ Μητάκου Χς εκ Κολακ /κιάς Δέηση του σούλου του Θεού Νικολάου Δημητρίου και των τέκνων 1863	*Αγ. Βασίλειος 50×37	*Αγ. Αθανάσιος Κολινδρού B ει 14	
Χείρ Μητάκου Χς / εκ Κολακιάς 1863 Δέηση του δούλου του Θεού Τάκου Γούτα	*Αγ. Γρηγόριος 49×37	*Αγ. Αθανάσιος Κολινδρού B ει 15	
1863 Χείρ Μητάκου Χς εκ Κολακιάς Δέηση του δούλου του Θεού Νότα Αθανασίου	Βάπτιση 49×37	*Αγ. Αθανάσιος Κολινδρού B ει 16	
Χείρ μητάκου Χ''ζιμάτη / εκ Κολακιάς 1864	Κοίμηση Θεοτόκου 49×37	*Αγ. Θεοδώρα Κολινδρού B ει 74	Πίν. 7γ
Χείρ Μητάκου Χ''ζιμάτη εκ Κολακιάς Δέησης του δούλου του Θεού Κωνσταντίνου Νότα 1868	*Αγ. Χαράλαμπος 108×22	*Αγ. Δημήτριος Κολινδρού B ει 12	
α.μ. = Χαζιμάτη / 1869	Παναγία Κύακου 37×28	*Αγ. Θεοδώρα Κολινδρού B ει 95	
1877 διά συνδρομής και δωράνης των ελαχίστων δούλων του Θεού Αναστασίου Ειθυμίου Αποστόλου Γεωργίου Χρήστου Χα''Αθανασίου / και διά χειρός Μητάκου Χα''Σταματίου	Γέννηση 101×67	*Αγ. Αθανάσιος Λιτής /1	

Εικόνα	Θέση
Χείρ μητάκου Χ'' ζαμάτη εκ Κολακιάς 1878	Παράσταση ξηρανθείσας συκής, 10 Παρθένων, πόρνης, Καθόδου "Αδη 65 x 43
Διά χειρός Μητάκου 1882	Βημόθυρο με παραστάσεις Εύαγγελισμού 138 x 90
1885 Χείρ Μητάκου Χα'' σταμάτη εκ Θεσσαλονίκης	"Αρχάγγελος Γαβριήλ 192,5 x 68,5
1887 Διά χειρός Μητάκου ζωγράφου	Αρχάγγελος Μιχαήλ 191 x 74
Αύγουστος 1894 Θεσσαλονίκη. Επιτροπυόντων τών κ. Μαρθαίου Οικονόμου / και Νικολάου Θωμά. Χείρι δέ Μητάκου Χατζή/Σταματίου ζωγράφου	"Αγ. Νέστορ 110 x 72
Ιούλιος 1895 Θεσσαλονίκη Διά χειρός Μητάκου Χαζματίου	"Αγ. "Αθανάσιος Θεσσαλονίκης
Θεσσαλονίκη 1899 Διά χειρός Μητάκου Ζωγράφου εις μνημόσυον "Ελευθερίου Θεοφωρίδου	Παναγούδα Θεσσαλονίκης /35

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	Εικόνα	Θέση	Πίνακας
1862 Χείρ Νικόλα τού Κων/ντινού	"Αγ. Κοσμάς και Δαμιανός 104,5 × 72,5	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 6	
1862 Χείρ Νικόλαου Κωνσταντινού	Παναγία Έλεούσα 112 × 72	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 141	Πίν. 8β
1876 Χείρ Νικόλαου εκ Κολακιάς	"Υπόψη του Τιμίου Σταυρού 42 × 30	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 9	
1876 Χείρ Νικόλαου Κωνσ.	"Αγ. Αικατερίνη και "Αγ. Μερ- κούριος 44 × 30	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 11	
1876 Χείρ Νικόλαου Κ.	"Αγ. Φίλιππος 41 × 30	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 15	
1876 Χείρ Νικόλαου Κωνσταντινού εκ Κολακιάς	"Αγ. Σπυρίδων 41 × 30	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 29	
1876 Χείρ Νικόλαου κ	"Αγ. Λουκάς 41 × 30	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 63	
1876 Χείρ Νικόλαου	"Αγ. Ιωάννης Θεολόγος και "Αγ. "Αχρίλλαιος	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 64	
1876 Χείρ Νικόλαου Κ	"Αγ. Στέφανος 41 × 30	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 72	
1876 Χείρ Νικόλαου Κ	"Αγ. Μάρκος 41 × 31	"Αγ. Γεώργιος Κολινδρόυ B εί 91	

ΖΗΣΗΣ ΠΑΠΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	Εικόνα	Θέση
Χείρ Ζήση παπα Κωνσταντίνου Ζωγράφου έκ Κολακιάς 1867	"Αμβωνας	Βαφειοζώρι
Χείρ Ζήση παπα Κωνσταντίνου Κολακιώτης 1880	"Αγ. "Αθανάσιος	"Αγ. Δημήτριος Κολακιά
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ		
Χείρ Μιχαήλ παπα Κωνσταντίνου εκ Κολακιάς 1896	"Αγ. Θεοδώρα 55 x 40	"Αγ. Θεοδώρα Κολινηρού B ει 107

Οικογένεια Λάμπου 1813 - 1849

Δημήτριος 1836-49
Βασιλικά, Βούλτσινα, Θεσ/νίκη

Κωνσταντίνος 1840-47
Χορτιάτης, Κολινδρός, Θεσ/νίκη

Μαργαρίτης 1813-46
Χορτιάτης, Θεσ/νίκη, Κυλικί, Γρίβα

Νικόλαος 1862-75
Κολινδρός,

Σταυράκης 1859-62
Βαφειοχώρι, Κολινδρός.

'Αθανάσιος 1850-61
Βαφειοχώρι, Μελισσουργός, Γρίβα

Οικογένεια Χατζησταμάτη 1854-99

Δημήτριος 1854-1880
Κολινδρός, Λητή, Αίγιο, Θεσ/νίκη

Μητάκος 1862-99
Κολινδρός, Λητή, Θεσ/νίκη

Ντάκος 1862
Θεσ/νίκη

Οικογένεια Παπα-Κωνσταντίνου 1867-98

Ζήσης 1867-80
Βαφειοχώρι, Κολακιά

Μιχαήλ 1896-98
Κολινδρός